

között, a teológus azonban úgy látja: az az ő saját szeretetfogalma. Az állat nem érti a világot, ellentétben az emberrel. Hankiss szerint ez nem elég erős érv – valójában mi sem tudunk szinte semmit a világról. „A kicsi tudás is tudás – reagált Jelnits –, és nem dekára mérik: egy kisgyerek többet tudhat az apjáról, mint a tudósok”.

És milyen fokú szabadságot ad a költészet, az irodalom? – vetette fel Juhász Anna. Hankiss szerint a legnagyobbat: a szellem játéka során az ember sosemvolt világokat teremt. A szerző Kosztolányi Őszi táj című versén át mutatta meg, hogyan tud a költő átrepíteni az anyagi világból a szellemibe. Jelenits István megerősítette: még a költészetben is igaz a kötöttség–szabadság összhangja, nézzük csak meg a versmértékeket, a kötött formákat, milyen szárnyalásra adnak lehetőséget.

A beszélgetés végén Hankiss Elemér művének másik visszatérő motívumát, a fejlődés-gondolatot járták körül a vendégek. Jelenits István szerint nyerünk is és veszítünk is általa. Ezt szemléletes példával érzékeltette a szerzetestanár: régen, ha egy faluban egy legény szépen tudott füttyülni, levette a lábukról a lányokat vele, és híre ment. Ma már a tévében rendeznek tömegével füttyversenyeket, és egyre-másra találják a tehetségeket. Másokat viszont elnémítanak – a legény elveszíti hírnevét a faluban. Hankiss szerint óriási szerephiányt teremtett a globalizáció, az ember elvesztette egyedi rangját, méltóságát a közösség szintjén. Nincsenek többé falusi „kisdobosok”, csak országos sztárok, vagy erre a szerepre törekvő jelöltek. Jelenits István a tréfás Freud-anekdótát idézte fel – amikor a tudósnak lelkesen elmesélték, mi a szenzáció a drót nélküli távíró működésében, azt felelte rá: az a legnagyobb csoda, ha két ember szót ért egymással. „Ahogy ezen a beszélgetésen is történt” zárta Juhász Anna az estet, megköszönve vendégeinek és a művészeknek az emlékezetes pillanatokat.

HANKISS ELEMÉR

(1928–2015)

gondolataiból

A játékról szóló könyvében Jan Huizinga remek példáját adja annak, hogy a játék a valóság és a látszat világa közötti villódzás „mintha világa”. Az anekdota egy ifjú apáról szól, aki belépve a szobába, azt látja, hogy négyéves kislánya egy széksor első székén ül, és „vonatot játszik”. Ahogy meg akarja ölelni fiát, a kislány megszólal: „Ne csókold meg a mozdonyt, apu, mert akkor a vagonok nem fogják elhinni, hogy igazi!” A mozdony egy szék, de olyan, mintha mozdony lenne; tudjuk, hogy nem mozdony, és mégis úgy teszünk, „mintha” mozdony lenne.

Érdemes volna nekünk is gyakrabban belemenni ebbe a mintha játékba. Érdemes volna azt játszanunk, hogy nem félünk; hogy szabadok vagyunk; hogy felelősségteljes polgárok vagyunk; hogy megbízunk egymásban; hogy tudunk segíteni a rászorulókon; hogy fel tudunk építeni egy jobb világot; hogy halandók vagyunk; hogy örökké élünk; hogy játék az élet; hogy nem játék az élet; hogy van értelme az ember életének.

+++++

A „hitetlenek” nem csak azok, akik nem hisznek Istenben vagy valamilyen más természetfeletti, transzcendens lényben, szellemben. Azok az igazi hitetlenek, akik nem hisznek semmiben. Se Istenben, se emberben. Nem hisznek önmagukban. Nem hisznek az életben, az élet szentségében. Nem hisznek az öröm lehetőségében. Nem hisznek abban, hogy segíthetnek másokon. Nem hisznek abban, hogy az életnek lehet, van valami értelme.

+++++

Jó az, ha minden ember békésen és lelkiismeretesen teszi a dolgát, a szántóvető szánt, a halász halászik, a matróz igazítja a vitorlákat, a tanár tanít, a doktor gyógyít. Ez a mindennapi életünk. Ugyanakkor jó lenne hinni abban, hogy az ember nemcsak szánt, vet, gyereket nevel, épít, gyógyít, hanem valami „mélyebb” jelentése, jelentősége is van az életének, valamilyen nagyobb, fontosabb történet, dráma részese, szereplője.

+++++

Ha valaki hirtelen nekünk szegezné a kérdést, azt a kérdést, hogy mi az emberi élet értelme és célja, többségünk zavarodottan állna, és nem tudná, mit válaszoljon. Elfelejtettük a hagyományos válaszokat, illetve nem hiszünk már bennük, új válaszokat azonban még nem találtunk. Ha egyáltalában valaha is találhatunk.

+++++

A keresztség volt az egyik legfontosabb fegyver a gonosz ellen. A keresztény hit szerint a keresztleletlen ember a „démonok áldozata” marad. A hagyomány szerint egyébként a keresztség a hajdani vörös-tengeri átkelés csodáját is idézi. A keresztség szentségének oltalmában a hívők átjutnak a világi élet veszélyes vizein, de az ördög belefut a vizekbe, ahogy annak idején a fáraó hadserege fulladt bele az összezapódó Vörös-tenger hullámaiba.

+++++

A kert a mi saját világunk, egy általunk teremtett és általunk ellenőrzött világ. Rendezett és harmonikus univerzum, szemben a rendezetlen és diszharmonikus külső világgal. A kert egyike annak a ritka pontnak az életünkben és az univerzumban, amelyeket valóban rendben és ellenőrzésünk alatt tudunk tartani.

++++++

A szent nem létezik a profán nélkül.

++++++

A giccs valószínűleg azért marad kívül az igazi művészet birodalmán, mert mindent elkövet annak érdekében, hogy százszázalékosan csak szép legyen.

++++++

A halál abszurditása, a halál tökéletes értelmetlensége csak akkor győzhető le, ha van valami az ember létezésén túl. Valami, ami az egyéni élet elkerülhetetlen végessége, megtörése, megsemmisülése ellenére is értelmessé teszi ezt az életet. Egy tágabb keret, amelyen belül értelme, célja, feladata, haszna van a véges emberi életnek.

++++++

Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy ha valami érthető, akkor az egyben azt is jelenti, hogy ennek a valaminek van valami értelme. Ez azonban nem mindig van így.

++++++

Mondhatnánk azt, hogy mi valami mást értünk boldogságon, mint amit az ért rajta, aki megteremtett minket, és azért nem találjuk igazán a helyünket ebben a világban, ezért nem illünk össze a világgal, ezért vagyunk, csúnya idegen szót használva, inkompatibilisek a világgal.

FARKAS ISTVÁN

LÁTHATATLAN KIÁLLÍTÁS

Jézus pedig azt mondta:

„Azért jöttem a világba, hogy ítéletet tartsak, hogy akik nem látnak, azok lássanak, és akik látnak, azok vakok legyenek.”

...”Ha vakok volnátok – felelte Jézus –, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök.” Jn 9

Aki „látta” a kiállítást az, az olvasottak alapján csak legyinteni fog, hiszen leírni úgysem lehet. Aki „nem látta”, az ezután sem érti majd miről is szól. Akkor minek írni róla – kérdezhetnénk? Hát, csak azért, mert a látás – mondják a tudósok – adja életünk külső benyomásainak 80%-át. Tényleg így van? - kérdezhetjük mindaddig, amíg hiányát meg nem tapasztaljuk. Addig csak egy ismeret - értés és érzés nélkül. És ha megtapasztaltuk, akkor mi van? Na, erről próbálok írni – amit lehetséges.

Minap, néhány barátommal – úgy tizenöten, fiúk, lányok, öregek, fiatalok – elmentünk megnézni a Láthatatlan Kiállítást. Kedves közvetlenség, finom udvariasság, bevezetés a ma már alig használt Braille írásba, alapos előkészítés a nem-látók részéről a ránk váró elkövetkezendőkre. Aztán tök-sötétség, ahogy manapság mondják. „Igen – mondja a vezető – megjelennek olyan fények, melyeket valaki esetleg a meditáció során láthat, de ezek csak az agy kivetítései.” A test kezdeti készültsége – amikor minden érzékszerv a maximumára kihegyezett és a figyelem együtt van a váratlan előtt, mint például minden veszélyhelyzetben érezve a saját tér teljes beszűkülését, itt is, az egymásra utaltság és a vezető folyamatos feszültségoldó szövege hatására – lassan oldódott és – számomra meglepő módon – igen hamar egy különös, de komfortos érzéssé szelődött. Valaki nagyon hamar visszanyerte magabiztosságát és bizalmát az együtt-ben és a vezetőben. „Á, ez egy zongora”, „itt egy kép a falon” – hallatszottak a gyermeki felfedezések örömkialtásai a berendezett lakásban, majd a vezető részéről a folyamatos humoros korrekció: „Nem kép, hanem tükör, hiszen ez vakok lakása...!!?” Majd később: „Ez milyen autó, itt az utcasarkon? - Kispolszki? Nagyon jó! Te mindent látsz!” „Na, mi lehet ez a szobor szerinted? Mi ez itt?” „Hát, ez...” „Igen az, ne ijedj meg, ez két női mell. Ez a Milói Vénusz szobra. Nagyon kevés helyen engedik meg a vakoknak, hogy megtapogassák – hogy láthassák - a műtárgyakat a kiállításokon. Párizsban például egyedül a Rodin múzeum ilyen.”

Ahogy egyre beljebb haladtunk a szinte meseországba, úgy nőtt bennem a magabiztosság. Lassan, ha még nem is teljesen, kezdett bennem valaki rájönni a játékszabályra és ezzel együtt a kezdeti kihegyezett figyelem lanyhult. Megtapasztaltam, hogy nagyon sok mindent ismernek az ujjaim, a füleim és az orrom is. Amikor például a végén, a „kávéházban” egy kényelmes fotelben ülve kávéval kínáltak, egészen otthon éreztem magam. Teljesen fesztelenül tettük már fel kérdéseinket a vezetőnek. „Mivel foglalkozik, mióta vak, mit a hobbija, merre járt? Hogy fejleszti azokat az érzékszerveit, amik épek?” Álmélkodva hallgattuk, hogy vállalkozó, van egy cége és vagy tíz alkalmazottja; egy baleset következtében, kisgyerekkora óta vak; élsportoló, lovagol, cselgáncsozik, fut; sportolóként bejárta az egész világot.” Majd sorra mesélni kezdte azokat az élményeit, melyeket utazásai során úgynevezett látó emberek társaságában élt át. Nagy humorral, de tapintatosan ecsetelte azokat a helyzeteket, amikor a látó emberek vaksága annyira nyilvánvalóvá vált, hogy még ők maguk is szembesülhettek vele. Elmesélte, hogy egyik paraolimpián, Sidney-ben egy vakokból álló kis csoportjukat elvitték kirándulni. Másfél órás autóút végén egy szakadék szélére vitte ki őket a vezető és azt mondta: „Íme, innen jól láthatók a híres Kék hegyek”!!!

Ami pedig a többi érzékszerv fejlesztését illeti,